

АДАПТАЦІЯ БІЗНЕС-МОДЕЛЕЙ ДО ВИМОГ ЦИФРОВОЇ ЕПОХИ: ВИКЛИКИ ТА СТРАТЕГІЇ

Пешкова Б.

здобувачка вищої освіти груп МЕН 3/1

Миколаївський національний аграрний університет

Цифрова трансформація світової економіки є важливим явищем, яке впливає на всі сфери життя і створює нові можливості і виклики для сучасного бізнесу. Дослідження трансформації бізнес-моделей у цифровій економіці має велике значення для розвитку і створення конкурентоспроможних компаній на національних і міжнародних ринках.

У працях відомих дослідників як вітчизняних: П. Гринько [2], Г. Чміль, О. Вінник, так і зарубіжних: Е. Масуд, Т. Месенбург, К. Келлі розглядалося проблематика цифрової трансформації з різних поглядів, аналізуючи можливості та виклики, пов'язані з цифровими перетвореннями. За темою бізнес-моделей та їх значення для ефективної діяльності компаній було проведено ряд наукових досліджень, доцільно виділити О. Остервальдера [4], який є автором відомої бізнес-методології "Business Model Canvas" (Бізнес-модель на полотні), що допомагає компаніям розробляти, оцінювати та оптимізувати свої бізнес-моделі та Г. Хамела [3], що розглядав бізнес-модель компаній з інноваційного підходу, відзначаючи її важливість у контексті інноваційного розвитку.

Цифровізація економіки – це процес впровадження та широкого використання цифрових технологій у всіх сферах економічної діяльності, який описує перехід до цифрової інфраструктури та методів управління, що впливає на різні сектори та бізнес-процеси економіки. Насправді цифрова трансформація змінює підхід до маркетингу, продажів, логістики, фінансів і людських ресурсів.

З розвитком Інтернету та системи комп'ютерних мережевих платформ народився веб-бізнес, що став ключовим напрямком в цифровій економіці. Основним ресурсом цього бізнесу є комп'ютерні мережеві платформи. Один із основних плюсів – це що для його розвитку не потрібні значні інвестиції або великі фізичні активи, такі як фабрики або заводи. В основі мережевого бізнесу лежить оцифрування реальних активів, що означає, що управління бізнесом відбувається завдяки обміну, обробці та передачі інформації, без необхідності перетворення реальних матеріальних активів.

Компанії, що пов'язані з виробництвом комп'ютерів і розвитком інформаційно-комп'ютерних технологій, а також ті, що зосереджені на мережевому бізнесі, зазвичай мають високу ринкову капіталізацію. У таких компаній зусилля персоналу спрямовані на подання та перерозподіл інформації, використовуючи хмарні технології або мережеві платформи. Важливим аспектом такого бізнесу є інфомедіація, де компанія виступає в ролі посередника при передачі та обробці інформації, а не виробляє фізичний продукт. Також це зростаюча ефективність укрупнення масштабів виробництва на відміну від бізнесу реальній економіці [2].

Більшість дослідників сформували концепцію цифрових або платформних бізнес-моделей відносно традиційних моделей [1]. У традиційній бізнес-моделі компанія фокусується на фізичній присутності на ринку, прямому контакті з клієнтами і використанні традиційних каналів збуту. Ця модель передбачає обмін товарами або послугами, в якому фізичні ресурси, такі як магазини, заводи, склади та офіси, є основою діяльності. З іншого боку, цифрова бізнес-модель, яка розвивається в умовах цифрової трансформації економіки, базується на використанні цифрових технологій і Інтернету. Вона передбачає здійснення бізнесу в онлайн-середовищі, що дозволяє взаємодіяти з клієнтами безпосередньо через веб-сайти, мобільні додатки, соціальні мережі та електронну пошту. Така трансформація бізнес-моделі вимагає суттєвих змін у способі ведення бізнесу і взаємодії зі споживачами.

В контексті зростання електронної комерції і її ролі в сучасній економіці, важливо класифікувати цифрові бізнес-моделі пов'язані з продажами через Інтернет слід приділити увагу М. Раппі, який запропонував докладну класифікацію цифрових бізнес-моделей: брокерська, рекламна, модель спільноти, підписка, платня за використання, комерційна та «пряме постачання» (безпосередньо покупцю від виробника) [5].

Отже, Цифрова трансформація бізнес-моделей є важливою для успіху сучасних компаній. Вона дозволяє компаніям адаптуватися до сучасних викликів, розширювати бізнес та отримувати переваги. Основні характеристики платформних бізнес-моделей включають ефект масштабу, багатосторонній обмін, гнучкість, створення мережі учасників і вплив на ринкову капіталізацію. Цифрова трансформація допомагає компаніям створювати інноваційні та динамічні бізнес-моделі, що відповідають змінам у глобальному економічному середовищі і забезпечують стійкий розвиток.

Список використаних джерел

1. Гарифуллін Б.М., Зябриков В.В. Типи бізнес-моделей компаній у цифровій економіці. Журнал креативної економіки. 2019. Вип. 13(1). Р. 83–92.
2. Гринько П.Л. Цифрова трансформація бізнесу в умовах розвитку інноваційних процесів в Україні. Бізнес Інформ. 2020. Вип. 3. С. 53–58.
3. Розея М., Вертнер Х. Бізнес-моделі та бізнес-стратегії – феномен явності. У: Міжнародний журнал глобального бізнесу та конкурентоспроможності. 2011. Вип. 1. С. 15–32.
4. Osterwalder A., Pigneur Y., Tucci. Ch. Clarifying Business Models: Origins, Present, and Future of the Concept. In: Communications of the Association for Information Systems. 2017. Vol. 1. P. 128–146.
5. Rappa M. Business Models On The Web. URL: <http://digitalenterprise.org/models/models.html> (дата звернення: 09.10.2023).

Науковий керівник - Олійник Т. Г. - канд. екон. наук, доцент кафедри економіки підприємств